

متن پرسش

سلام جناب استاد: در یکی از سخنرانی‌ها یا کتابهاتون درباره دعای رب زدنی علما صحبت فرموده اید. من نیاز به اون مبحث دارم ولی نمیدونم در کدام سخنرانی یا کتاب دنبالش بگردم. لطفا راهنمایی بفرمایید. متشکرم و التماس دعا

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: در کتاب «خویشتن پنهان» صفحه‌ی ۲۶۷ عرایضی به این شکل شده است: مولوی در نقد به خود و فرار از فانی شدن در اوامر الهی می‌گوید:

کاو ز بیم جان ز جانان می‌رمد
صد هزاران جان نگر دستک زنان
آب را از جوی کی باشد گریز
محو گردد در وی و جو او شود
زین سپس نه کم شود نه بد لقا

ای فسرده عاشق ننگین نمد
سوی تیغ عشقش ای ننگ زنان
جوی دیدی کوزه اندر جوی ریز
آب کوزه چون در آب جو شود
وصف او فانی شد و ذاتش بقا

آب کوزه اگر در جوی آب، با نفی نظر به خود، خود را احساس کند جز جوی احساس نمی‌کند.

در راستای نفی نظر به خود ملاحظه کنید رسول خدا (ص) تا کجا جلو رفته اند که خداوند به ایشان می‌فرماید: «قُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا» [۱] بگو: «پروردگارا! علمم را زیاد کن.» پیغمبر خدا (ص) به جای این که بگوید: «پروردگارا! علمم را زیاد کن.» عیناً همان سخن را به عنوان وحی تکرار می‌فرمایند و می‌گویند: «بگو: پروردگارا! علمم را زیاد کن.» چون اگر ملاحظه کنید در درون آن جمله يك نحوه نظر به خود هست و می‌گوید «من». در حالی که اگر بگوید «من»، حضرت الله به عنوان حقیقت مطلق نفی می‌شود، چون او در کنار حضرت حق قرار می‌گیرد. ولی وقتی عیناً حرف خدا را تکرار بفرماید دیگر «من» او در میان نیست. به او فرموده: «قُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا» او هم عیناً همان را تکرار می‌کند. اگر می‌گفت: «رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا» خود حضرت در میان می‌آمد و این دیگر فنای فی الله نیست. در قرآن هر جا به نحوی رسول خدا (ص) خود را در میان دارند آنجایی است که قبل از آن «قل» آمده زیرا ایشان به خودی خود هیچ نظری به خود ندارند. قرآن به او می‌فرماید: «قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ» [۲] بگو خدای یگانه مرا بس است. حضرت به جای آن که بگویند: خدای یگانه مرا بس است، عیناً جمله را با «قل» تکرار می‌کنند. همینطور در آیه «قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ» [۳] قضیه از همین قرار است چون در متن آیه «من» هست. گفت:

فانی ز خود و به دوست باقی

این طرفه که نیستند و هستند

موفق باشید

[۱] - سوره ی طه، آیه ی ۱۱۴.

[۲] - سوره ی توبه، آیه ی ۱۲۹.

[۳] - سوره ی زمر، آیه ی ۳۸.